

Trường THCS Gia Thủy

SẢN PHẨM DỰ ÁN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC KỸ THUẬT

Nghệ
thuật

Chèo

cổ

trên

địa bàn

xã

Gia

Thủy

C
H
N
H
N
G

*Gìn giữ – Lan tỏa - Phát huy
nghệ thuật Chèo truyền thống*

(Phục vụ công tác tuyên truyền, giáo dục truyền thống văn hoá địa phương)

Lời nói đầu

Chèo cổ là loại hình nghệ thuật sân khấu dân gian đặc sắc của dân tộc Việt Nam, kết tinh từ đời sống lao động, sinh hoạt và tâm hồn người dân quê lúa Bắc Bộ. Qua bao thế hệ, những làn điệu chèo mộc mạc, đầm thắm đã trở thành món ăn tinh thần không thể thiếu trong đời sống văn hoá cộng đồng.

Gia Tường – mảnh đất giàu truyền thống văn hoá – từ lâu đã gắn bó với nghệ thuật chèo cổ qua các lễ hội làng, những đêm diễn sân đình và trong sinh hoạt văn nghệ quần chúng. Những câu hát chèo cổ dung dị đã nuôi dưỡng tâm hồn bao thế hệ người dân nơi đây.

Cuốn cẩm nang “Nghệ thuật Chèo cổ trên địa bàn xã Gia Tường” được biên soạn nhằm giới thiệu khái quát về nghệ thuật chèo cổ, các làn điệu tiêu biểu, đồng thời góp phần khơi dậy tình yêu, ý thức giữ gìn và phát huy giá trị văn hoá truyền thống trong cộng đồng, đặc biệt là thế hệ trẻ.

MỤC LỤC

Khái quát về nghệ thuật chèo cổ - 1

Chèo ở quê hương Gia Tường – 2

Một số làn điệu chèo tiêu biểu - 3,4

Nhân vật và vai diễn trong chèo cổ – 5

Nhạc cụ trong chèo cổ – 6

Gìn giữ và phát huy giá trị chèo cổ

trên đất Gia Tường - 7

Thông điệp của Cẩm nang - 8

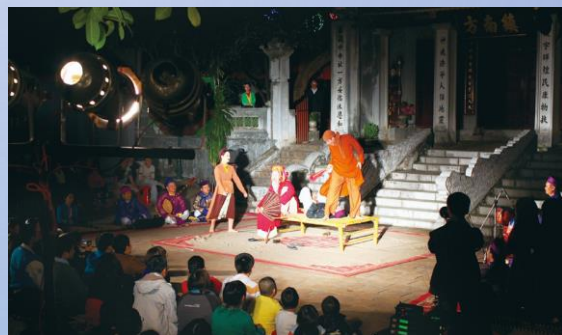
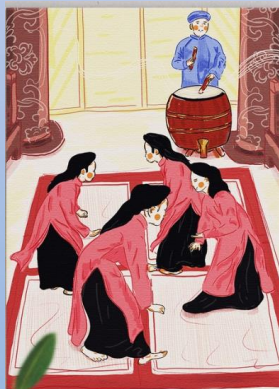

KHÁI QUÁT VỀ NGHỆ THUẬT CHÈO CỔ

Chèo cổ là một loại hình nghệ thuật sân khấu tổng hợp, kết hợp hài hoà giữa ca hát, múa, diễn xuất và âm nhạc. Chèo cổ ra đời từ rất sớm trong đời sống dân gian, phát triển mạnh ở khu vực đồng bằng Bắc Bộ.

Đặc trưng nổi bật của chèo cổ là tính dân gian sâu sắc, ngôn ngữ mộc mạc, giàu hình ảnh, giai điệu phong phú và gần gũi với đời sống thường ngày. Nội dung các vở chèo cổ thường phản ánh cuộc sống lao động, ca ngợi cái đẹp, cái thiện, phê phán thói hư tật xấu, hướng con người tới những giá trị nhân văn tốt đẹp.

Không gian diễn xướng chèo cổ truyền thống thường là sân đình, bãi làng – nơi người dân tụ họp, giao lưu và thưởng thức nghệ thuật trong không khí thân tình, gắn kết cộng đồng.

CHÈO CỔ Ở QUÊ HƯƠNG GIA TƯỜNG

Tại Gia Tường, chèo cổ gắn bó mật thiết với đời sống văn hoá tinh thần của người dân. Trong các dịp lễ hội truyền thống, ngày xuân hay sự kiện quan trọng của làng xã, những làn điệu chèo lại vang lên, góp phần tạo nên không khí vui tươi, đầm ấm.

Chèo cổ ở Gia Tường mang nét mộc mạc, chân chất, thể hiện rõ tâm hồn người dân quê: thật thà, hóm hỉnh nhưng sâu lắng và giàu cảm xúc. Lời ca giản dị, dễ hiểu, phản ánh sinh hoạt đời thường, tình làng nghĩa xóm và những bài học đạo lý sâu sắc.

Qua thời gian, dù đời sống xã hội có nhiều đổi thay, chèo cổ vẫn giữ vai trò quan trọng trong việc kết nối cộng đồng và gìn giữ bản sắc văn hoá quê hương.

MỘT SỐ LÀN ĐIỆU CHÈO CỔ TIÊU BIỂU

Chèo cổ có hơn 200 làn điệu, dưới đây là một số làn điệu tiêu biểu

1. Làn điệu Đào liễu

Đào liễu là làn điệu chèo cổ mềm mại, trữ tình, thường được sử dụng cho các vai đào (nhân vật nữ). Giai điệu nhẹ nhàng, uyển chuyển, thể hiện tâm trạng duyên dáng, e ấp, giàu nữ tính.

2. Làn điệu Hề môi

Hề môi mang tính chất vui nhộn, dí dỏm, thường do nhân vật hề thể hiện. Làn điệu này tạo tiếng cười cho khán giả, góp phần làm giảm căng thẳng và tăng tính hấp dẫn cho vở diễn.

Những làn điệu trên thường được sử dụng linh hoạt, phù hợp với từng tình huống và tâm trạng nhân vật trong chèo cổ.

MỘT SỐ LÀN ĐIỆU CHÈO CÔ TIÊU BIỂU

3. Làn điệu Lới lơ

Lới lơ có giai điệu chậm rãi, sâu lắng, thường dùng để bộc lộ tâm trạng suy tư, nhớ nhung hoặc tâm sự của nhân vật.

4. Làn điệu Vãn

Vãn mang âm hưởng trang nghiêm, trầm lắng, thường xuất hiện trong những đoạn kể chuyện, bộc lộ triết lý sống và suy ngẫm nhân sinh.

5. Làn điệu Sa lịch chênh

Sa lịch chênh có nhịp điệu linh hoạt, diễn tả nhiều cung bậc cảm xúc khác nhau, từ vui tươi đến trầm trở, buồn thương.

NHÂN VẬT VÀ VAI DIỄN TRONG CHÈO CỔ

Nghệ thuật chèo cổ xây dựng hệ thống nhân vật đa dạng, mang tính ước lệ cao:

- **Vai Đào:** Nhân vật nữ, đại diện cho cái đẹp, sự dịu dàng, thủy chung.
- **Vai Kép:** Nhân vật nam chính, thường thể hiện phẩm chất chính trực, nhân nghĩa.
- **Vai Lão:** Nhân vật lớn tuổi, đại diện cho kinh nghiệm sống và đạo lý.
- **Vai Hề:** Nhân vật gây cười, châm biếm thói hư tật xấu trong xã hội.

Thông qua các vai diễn, chèo cổ truyền tải những bài học đạo đức nhẹ nhàng nhưng sâu sắc.

NHẠC CỤ TRONG CHÈO CỔ

Âm nhạc giữ vai trò quan trọng trong nghệ thuật chèo cổ, giúp dẫn dắt cảm xúc và tạo nhịp cho diễn xuất. Một số nhạc cụ tiêu biểu gồm:

- **Trống chèo:** Giữ nhịp chính, tạo cao trào cho vở diễn.
- **Phách:** Tạo tiết tấu, hỗ trợ cho làn điệu hát.
- **Đàn nhị, đàn nguyệt:** Góp phần tạo nên giai điệu mềm mại, sâu lắng.
- **Sáo:** Tăng tính biểu cảm, gợi không gian làng quê.

Sự phối hợp hài hoà giữa nhạc cụ, giọng hát và động tác múa làm nên nét đặc sắc riêng của chèo cổ.

GIỮ GÌN VÀ PHÁT HUY CHÈO TRÊN ĐẤT GIA TƯỜNG

Trong bối cảnh xã hội hiện đại, nghệ thuật chèo cổ đứng trước nhiều thách thức. Việc gìn giữ và phát huy chèo cổ Gia Tường cần sự chung tay của cả cộng đồng.

Nhà trường đã đưa chèo cổ vào hoạt động ngoại khoá, hoạt động trải nghiệm, giáo dục truyền thống cho học sinh. Các câu lạc bộ văn hoá, đội văn nghệ quần chúng đang duy trì sinh hoạt, biểu diễn thường xuyên trong các dịp lễ hội. Thế hệ trẻ đã được khơi dậy niềm yêu thích và tự hào với nghệ thuật dân tộc. Nhiều mầm xanh văn nghệ của địa phương đã thành danh trong con đường nghệ thuật ca hát nhờ được nuôi dưỡng trong môi trường văn hóa chèo cổ của quê hương.

THÔNG ĐIỆP CỦA CẨM NANG

Chèo cổ không chỉ là một loại hình nghệ thuật mà còn là hồn cốt văn hoá của làng quê Bắc Bộ nói chung và Gia Tường nói riêng. Mỗi làn điệu chèo vang lên là một lần nhắc nhớ về cội nguồn, về truyền thống và bản sắc dân tộc.

Giữ gìn và phát huy làn điệu chèo cổ hôm nay chính là góp phần gìn giữ hồn quê cho mai sau. Mong rằng cuốn cẩm nang nhỏ này sẽ là nhịp cầu kết nối các thế hệ, để chèo cổ Gia Tường tiếp tục được ngân vang trong đời sống cộng đồng.

THÀNH VIÊN ĐÓNG GÓP

THIẾT KẾ

NGUYỄN CHÍ KIÊN
NGUYỄN BẢO TRÂM

HÌNH ẢNH

ĐINH NHƯ KHUÊ
NGUYỄN PHI PHƯƠNG
TRẦN MINH NGHĨA

NỘI DUNG

NGUYỄN BẢO TRÂM
NGUYỄN CHÍ KIÊN

XUẤT BẢN

VŨ THỊ NGA

